

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDІРЕА ШТІИНЦЕЛОРȢ NATȢРАЛЕ ШІ ESAKTE, ÎN TOATE КЛАSЕЛЕ

Редіцеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 11. (Anȣлȣ алȣ patрȣлеа) Бȣкȣрешті 22 Марtіе, 1859.

Коnрindепea: Desпpe instinktеле animалелорȣ.— Desпpe mъsȣрі antiчі.— Комȣnікаціȣnі sчientifiче miчі.

Desпpe instinktеле animалелорȣ.

(Ȣрmаре.)

Amȣ възȣtȣ къ локȣitорії însȣfлеціці аї ачестеї лȣme, konsepвъ віеаца лорȣ прin порnіреле лорȣ fipeшті (instincte) челе mai кȣріоase, прекȣmȣ ші прin tandpeцa matepnелъ konsepвъ esistenцa ценȣрілорȣ. Paseле tapі ші sînцеpoase, нȣ nepdȣ пе челе sлабе. Fie-кape animaлȣ, moape; dapȣ nічі ȣn ценȣ d'алȣ animaлелорȣ нȣ se stinце. Челȣ maї mікȣ insektȣ a npiimitȣ mizлоачеле de апъраpe nentpȣ a пȣtea sпріжіnі o лȣпtъ, saȣ челȣ пȣцinȣ a skъпa din mîiniле inimiкȣлȣї sъȣ. Лeȣлȣ askȣnsȣ în tȣfe, de ȣnde aшteantъ a npinde razeлa, кapе, прin іȣцеала eї ка вîntȣлȣ, каȣtъ a skъпa de елȣ, se afлъ totȣ în ачеаstъ nosiціȣne ка паіажеnȣлȣ кapе întinzîndȣ-шї nînza, adȣstъ ка sъ nрinzъ вр'о mȣskъ fȣгъtoape.

Прintр'o леце admipaбілъ, natȣpa a îmпърцitȣ în пърці notpivite, пȣtepea matepiалъ ші іȣцеала корпȣлȣї. Рapȣ se гъseшte ȣnȣ animaлȣ fȣpiosȣ, sînцеpoсȣ ші пȣtepnікȣ кapе sъ aїбъ ші іȣцеала ȣmблеtȣлȣї; din kontpa, toate animaлеле sлабе кapе нȣ se notȣ лȣпta кȣ inemiчії лорȣ, sîntȣ іȣці ла ȣmблеtȣ nentpȣ a пȣtea skъпa din mîna гonitopілорȣ лорȣ.

Totȣ este în екȣілібpȣ în natȣpъ; кȣї нȣ i s'a datȣ de Natȣpъ apme de пȣtepe, i s'aȣ datȣ apmеле înцелепчіȣnії de пъskочіpea mizлоачелорȣ de skъпapea лорȣ; anoї ȣnde n'a fostȣ de a-

жȣnsȣ̆ nічї atîta, natȣpa a datȣ̆ ȣnорȣ̆ animaлe ȣnȣ̆ feлȣ̆ de превеdере, кȣ каре пресimtȣ̆ шi превъdȣ̆ niште evenimente maї 'nainte de sosi-pea лорȣ̆.

Съ не ȣitъmȣ̆ чева ла апеле рîȣрілорȣ̆ шi але очеанȣлȣї, шi вомȣ̆ ръмîнеа înкреmeniцї de deoseвitеле feлȣpї але локȣitоpілорȣ̆ лорȣ̆, шi de deoseвitеле лорȣ̆ кȣалітъцї. Ȣnii vesteskȣ̆ апропіерea fȣpтȣneї printр'о neodixnъ deoseвitъ.

Аргонаȣцiї, ȣn fel de молȣшкї, se плimвъ пе апа очеанȣлȣї în чете frȣmoase, шi апропіindȣ se o fȣptȣnъ, îndatъ se afȣndъ înъȣntpȣ ȣnde ръmîнȣ̆ пînъ кîndȣ̆ іаръшi se faче timпȣ̆ frȣmosȣ̆. Sîntȣ̆ niште пештї (gimnotus electricus. torpilus electricus, malapterurus electric) каре аȣ̆ în корпȣріле лорȣ̆ ка ȣnȣ̆ feлȣ̆ de машinъ електрікъ, шi апропіindȣ-se de dînшiї вр'ȣnȣ̆ inimікȣ̆, îї daȣ̆ o ловіtȣръ întoкmaї ка a тръsnetȣлȣї.

Sepia шi *calmar* (feлȣpї de молȣшкї saȣ̆ skoїчї), арȣнкъ din гȣра лорȣ̆ ȣnȣ̆ feлȣ̆ de flȣidȣ̆ негрȣ ка черпеала, акоперindȣ-se песте totȣ̆ de ачеastъ негреацъ spre a skъпа de inimічiї лорȣ̆. *Doripes* аȣ̆ доъ лаве maї лȣнцї de кîtȣ̆ челелалте кȣ каре цinȣ̆ ȣnȣ̆ feлȣ̆ de вȣpete asȣпра капȣлȣї лорȣ̆, шi кȣ ачеstȣ̆ кіпȣ̆, акоперiцї de вedepea гoniтоpілорȣ̆, se плimвъ sirȣpї пе fȣndȣлȣ̆ тъpiї. Ȣnȣ̆ алtȣ̆ mікȣ̆ локȣitорȣ̆ алȣ̆ тъpiї нȣmitȣ̆ *Bernard l'ermite*, se askȣnde întр'о коажъ (coquille) гоалъ de ла окiї inimічiлорȣ̆. Niште mічї рачї de mape (crabbes) тръеskȣ̆ împreȣnъ кȣ молȣskі орвї, кърора ле slȣжеskȣ̆ ка ȣnȣ̆ feлȣ̆ de santinелъ spre але превеsti de апропіерea inimічiлорȣ̆.

Обічеiȣріле animaлелорȣ̆ каре локȣеskȣ̆ пе ȣskatȣ̆, нȣ sîntȣ̆ maї пȣцinȣ intepesante. În артіколȣлȣ̆ de sȣsȣ̆ ȣnde amȣ̆ ворвitȣ̆ asȣпра лȣкръpiї instinktive a animaлелорȣ̆, amȣ̆ възȣtȣ̆ admipaвiліле disпosiцiȣnі але natȣpeї în ачеastъ sfеръ a креацiȣniї sale. Аічї dapȣ̆ вомȣ̆ ворві înкъ нȣmaї în ценералȣ̆ къ, кȣ toate къ, de ла înчепȣtȣл лȣmiї se afлъ mȣлте feлȣpї de animale întр'о лȣптъ etepnъ, кȣ toate ачеstea, nічї ȣnȣ̆ цen нȣ s'a stins de лȣптъ, прекȣm nічї ȣn цen нȣ s'a întinsȣ̆ песте fipe. Лецеа de пъstpapea цепȣpiлорȣ̆, a каȣsatȣ̆ o siлinцъ etepnъ de апъраре шi o въгаре de seamъ neînчetatъ a ценȣpiлорȣ̆ slaвe, de кътpe челе нȣtepnіче. Ȣnȣ̆ алtȣ̆ pe-sȣлtatȣ̆ totȣ̆ din zisa леце este, къ animaлеле sînцероase (fiаръле) нȣ se îmmȣлцеskȣ̆ tape, пе кîndȣ̆ animaлеле nefъкъtoape de ръȣ̆, se îmmȣлцеskȣ̆ foapte tape, прin ȣрmape челе din ȣрmъ totȣ̆-deaȣna sîntȣ̆ în maї mape нȣmъpȣ̆ de кîtȣ̆ челе d'întîiȣ̆, шi întр'ачеstȣ̆ кіпȣ̆, екȣілiвpȣлȣ̆ natȣpeї s'a пȣtȣtȣ̆ пъstpa фъръ a se піерde вр'ȣnȣ̆ ценȣ̆. Totȣ̆ пентрȣ ачеstȣ̆ skoпȣ̆, natȣpa a întoкmitȣ̆ ка animaлеле nefъкъtoape de ръȣ̆ съ-шї гъseaskъ нȣtpimîntȣлȣ̆ (хрana) претȣtindenea, aвîndȣ̆ o віацъ ȣmoаръ шi нȣtîndȣ̆ a тръї пентрȣ фолосȣлȣ̆ soцietъцiї omȣлȣї претȣtindenea; пе кîndȣ̆ animaлеле фъкъtoape de ръȣ̆, непȣtîndȣ̆ тръї de кîtȣ̆ прin вiktimе, sîntȣ̆ mъpцinite нȣmaї în niште пȣstiї шi kondamnate a тръї sinгȣpe (solitarie) не fiindȣ̆ îmпъртъшite de instinktȣлȣ̆ sочiaвiлitъцеї.

Însъ нȣ нȣmaї къ провіdenцa divinъ a întoкmitȣ̆ mizлoaчеле animaлелорȣ̆, dîndȣ-ле шi армеле тревȣinчoase; dapȣ̆ a вpȣtȣ̆ a asigȣpa шi пъstpapea лорȣ̆ прin simtimentȣлȣ̆ челȣ̆ maї dȣлче, adікъ прin iȣвipea пъpinteaskъ.

Înцелепчiȣnea animaлелор kpeште пînъ кînd se апропіe de тpeanta ценȣлȣї omeneskȣ̆; dapȣ̆ iȣвipea пъpinteaskъ аре totȣ̆ ачеашї пȣtepe în toate тpentеле fiinцелорȣ̆ animale.

Вȣлtȣpȣлȣ̆ sînцеpoсȣ̆, лȣпȣлȣ̆ nemiлostivȣ̆, sînt atîta лiniцї de пȣiї лор, прекȣm шi dръгъstoasa пiтȣлiче, saȣ̆ вlîndеле oї. Insektȣл mікȣ̆ каре se піерde în пȣлвере, превеde toate челе de тpeвȣinцъ пентрȣ ларвеле sale, ка шi цigantȣлȣ̆ elefantȣ̆ пентрȣ пȣiї съї.

Ачеastъ превеdере a animaлелорȣ̆, este o парtе din превеdерea natȣpeї, каре, spre esemплȣ, a пȣsȣ̆ цiцеле elefanteї лîngъ піentȣлȣ̆ съȣ̆ (o împreцiȣpape каре se гъseште ла пȣцine animale шi ла omȣ̆), превъzîndȣ̆ къ elefanta este siлitъ a sȣце кȣ вotȣлȣ̆ еї лаптеле din цiце шi a-лȣ̆ тȣpna în гȣра пȣiлорȣ̆ съї.

Съ не ȣitъmȣ̆ ла ачеastъ mȣлцime a animaлелорȣ̆ ш'a insektелорȣ̆ че ȣmпле toatъ ачеastъ verdeaцъ a кîmпȣлȣї! Ȣнеле se aшеazъ пе mapцiniле pîȣpiлор, пе кînd алtеле гъsesk toatъ лȣmea лорȣ̆ în кîte-va fipe de iapвъ; ȣнеле esepseazъ o indȣstpie шi deoseвitеле talente, алtеле ȣmплȣ aepȣлȣ̆ de кîntечеле лорȣ̆, кȣ каре, паркъ petpekȣ̆ opeле de лȣкраре.

Пъіажепȣлȣ̆—лȣпȣ̆ (L'araignée—loup) înкȣn-

ціȣръ оаъле sале кȣ ȣнȣ вълȣ de mътasе foapte ȣȣціре каре 'лȣ а продȣsȣ însъші.

Абіа *psilla* а депȣsȣ оаъле sале пе планta *veronica*, ші îndатъ foiле ачesteї планte se потȣnzeskȣ ка ȣнȣ леагънȣ.

Despre metamopfozapea omideлорȣ ȣpîte în fлȣtȣpї лȣчitopї, вомȣ ворбі în aptiколȣлȣ вiitopȣ.

Animaлеле чеде maї пепȣtinчioase ші чеде maї fpiкoase, пріndȣ inimъ în timпȣлȣ крештереї пȣiлорȣ лорȣ.

Клошка aштeaптъ кȣ кȣраціȣ ȣлiȣлȣ каре se репеde пе пȣiї sъї.

Черба fpiкoasъ, бате кȣ fȣpie кȣ коарпеле sале inimiкȣлȣ каре se апропіе de пȣї. *Canguro*, *Manicus*, ші *Sarigues*, ачeste animaле каре sîntȣ кȣnoskȣte sȣб пȣmipe de пȣртътоаре de пȣнгъ (marsupialia), аȣ sȣб бȣртъ ȣнȣ feлȣ de sакȣ de піеле, ȣnde ціпȣ пȣiї лорȣ fiindȣ înкъ tinepї пînъ кîndȣ ворȣ кîштига пȣтере d'а ȣмбла sinгȣpї, ші апропіindȣ-se вр'ȣнȣ періколȣ, îї багъ în пънȣntpȣ ші fȣгȣ аша кȣ dînшiї. Femeiле maimȣцe поартъ пȣiї în браце, îї mîнгъіе, se жоакъ кȣ dînшiї ші кiарȣ îї ші pedenseskȣ кîndȣ пȣ sîntȣ mȣлцȣmite de dînшiї. Loriols, ȣнȣ feлȣ de пасȣре din Амеріка, se лȣптъ кȣ fie-каре animaлȣ каре вреа sъ se апропіе de кȣiбȣлȣ sъȣ ші întîmплîndȣ-se sъ fie пpinsъ, atȣnчї о ведемȣ totȣ ȣрmîndȣ ші пелъsîndȣ-se а клочі кiарȣ în колівіе ш'а mȣpi пе оаъ.

Din лȣкрърiле instinktive eшite din прінчіпȣлȣ iȣбipiї пъріnteшtї, sîntȣ ȣнеле (ка чеде maї кȣpioase пентрȣ fачереа кȣiбȣpiлор пасеріиор) о mатеріе atîta de intepesantъ în кîtȣ амȣ тракtat'о întp'ȣнȣ deosebitȣ aptiколȣ. Dapȣ пȣ пȣтемȣ sfîpші ачeste але noastpe обсерваціȣпї despre tandpeцеа пъріnteaskъ каре este чеа d'întîї леџе de консерваціȣнеа ȣпіверsȣлȣї, fъръ а adъога къ, ачestȣ dȣлче simtimentȣ, nimiкȣ n'арȣ fi продȣsȣ dакъ n'арȣ fi fostȣ înкȣпціȣpatȣ de амороȣлȣ sekseлорȣ; dакъ natȣpa пȣ ш'арȣ fi înкiпȣitȣ а пъскочі simtimentȣлȣ амороȣлȣї. Ачest fок fermeкътоpiȣ, este ачела каре înкълzeште кȣ о кълдȣръ dȣлче inima тȣтȣлорȣ fiinцелорȣ, каре îmfpȣmȣseцеазъ ші înвieазъ totȣ ȣпіверsȣлȣ; fъръ ачestȣ аморȣ, zічемȣ, ȣnde арȣ fi пропагаціȣнеа animaлелорȣ? Ȣitaцi-въ прімъвара, кȣmȣ zefipȣлȣ dȣлче леагънъ înчетȣ fpȣнzeле чеде ȣȣціpї! Кȣmȣ pîpiȣлȣ limpede înвеселеште кîmпȣлȣ îмбръкатȣ к'о вердеацъ плъкȣтъ! Кȣmȣ пасеріле кîntъ кîntекȣлȣ tandpeцеї! Кȣmȣ toate ачeste fiinце sîntȣ în бȣкȣpie, веселindȣ-se de esistinца лорȣ! Кȣmȣ toate аȣ îмбръкатȣ îмбръкъmînцї de пȣпtъ! Кȣmȣ toate аȣ skimбatȣ гласȣpiле лорȣ întp'ȣнȣ гласȣ de поесіе ші de аморȣ! Че misteрȣ admiрабiлȣ! Претȣtindenea ведемȣ къ natȣpa а întpȣnitȣ fpȣmoseцеа кȣ амороȣлȣ. Înfлоріреа чеа fpȣmoasъ а планteлорȣ, прегътеште podіреа лорȣ; dapȣ абia кȣнȣпia поеtiкъ а планteлорȣ s'а sfîpшitȣ, къ fлоріле se вестежеskȣ ші se ȣȣкъ лъsîndȣ zefipȣлȣї în mînъ, ка ȣнȣ sȣвеnipȣ dȣлче алȣ ачestȣї momentȣ sȣблиmȣ, пе mȣгȣрȣлȣ копрinzътоpiȣ podȣлȣї вiitopȣ. Totȣ în прimъваръ în епока кȣнȣпiеї natȣpeї, *пȣȣнȣлȣ* îшї pesfipъ ла soape коада sa stpълȣчitъ de feлȣpimї de feцe. *Fasanȣл* se акопере кȣ mînȣnateле sале пене; канълȣ *бiбелічеї* se îmпоdoбеште к'ȣнȣ moцȣ боgatȣ de feлȣpimї de feцe. *Cotinga* se înвелеште к'ȣнȣ акоперішȣ stpълȣчitȣ de maї mȣлте колоаре. Аша îmпоdoбite de fpȣmoaseле îмбръкъmînцї de аморȣ, ачeштї fiї аї natȣpeї se пресintъ ла а лорȣ soцie dopitoape, skoцîndȣ stpiгъpї de бȣкȣpie, кîntîndȣ кîntече meлodioase, ші аша къȣtîndȣ а serба ȣнȣ tpiȣmfȣ комплектȣ asȣпpа iȣбiteлорȣ лорȣ. Dapȣ, абia tîmпȣлȣ feрічitȣ алȣ амороȣлȣї а трекȣtȣ, ші че skimбаре tpistъ! Пъȣnii аȣ піерdȣtȣ коаdа лорȣ stpълȣчitъ, Pintade (бебеліка) moцȣл ші короана, Cotinga s'а desбръкатȣ de îмбръкъmintеа sа sȣпербъ. Тоцї ȣмблъ-tpistї, posomopîцї, ка кîndȣ ле паре ръȣ къ а трекȣtȣ аша кȣрîndȣ zілеле de волȣntatеа амороȣлȣї. Аша ші прівігътоареа каре, în zілеле трекȣte de fеpічipе, а îndȣлчitȣ аерȣлȣ кȣ кîntечiле sале meлodioase че кînta пентрȣ плъчереа soцiеї sале dopitъ; акȣmȣ, пȣmaї simцîndȣ требȣinца плъчеріï, а înчetatȣ кîntекȣлȣ de tandpeцъ, ші în локȣлȣ eskлamaціiлорȣ sале meлodioase, акȣmȣ о aȣzimȣ în stpiгъpї askȣцite ші плînцepoase: tokmaї ка ші ла noї oamenii, dȣпъ о noapte dpъгъstoasъ а ȣнȣї балȣ stpeлȣчitȣ, пе віне о dimineaцъ пеплъкȣтъ ші ȣрîчioasъ.

Dapȣ în mіжлокȣлȣ ачesteї лȣme insпipate d'аморȣ, de џепеpositate ші de tendpeaцъ пентрȣ пȣiї лорȣ, se afлъ ші ȣнȣ eroistȣ în inima кърȣia Natȣpa n'а планtatȣ ачeste instinkte dȣлчї ші noбiле. Întpe пасеpї, ка ші întpe oamenї

sîntŏ niште fiinцe degpadate, фъръ inimъ. Kîndŏ inimeле tŏtŏpopa baĭŏ кŏ кълdŏpъ пentpŏ niште idei пoбiле шi sŏблime, aчeste fiinцe pъmînŏ peчĭ кa o пeatpъ de Sibepia шi niчĭ пŏ notŏ sъ aпpîчeaпъ aчestŏ entŏsiasm џeнepaлŏ; къчĭ eĭ sîntŏ în stape a se entŏsiasma пŏmaĭ пentpŏ ŏпŏ sinгŏpŏ oбieктŏ шi asta este indiвidŏaлitatea лopŏ пpoпpie, komoditatea лopŏ пpoпpie. O asemenea fiinцъ eroistъ este *Kŏкŏлŏ* întpe aпimaлe; къчĭ aчest eroist пŏ'шĭ dъ ostenеaлъ a îngpiжi пentpŏ пŏiĭ sъĭ; елŏ пŏ лŏкpeazъ кŏ sodoape ŏпŏ кŏibŏ пentpŏ пpoцenitŏpa лŏĭ, чi кa ŏпŏ xoцŏ 'шi însŏseште aвepea aлtŏia, къŏtîndŏ înкoaчe, înкoлo ŏnde sъ гъseaskъ вp'ŏп кŏiб de пitŏлiчe шi d'aлe asemenea пasepĭ aле къpopa oŏъ seamъпъ кŏ aле saле. Kîndŏ a гъsitŏ ŏпŏ asemenea кŏibŏ

Kŏкŏлŏ viziтîndŏ кŏibŏлŏ пitŏлiчeлopŏ.

кŏ oaъ ŏnde пpoпpietapiĭ пŏ sîntŏ aкasъ, îndatъ apŏпкъ елŏ aколо ŏпŏ oŏ aлŏ sъŏ шi daкъ пŏ e лoкŏ în кŏibŏ, asвîpлъ afapъ oaъле лeџitimŏлŏĭ пpoпpietapŏ шi dŏпe чe a sъfîpшitŏ aчeastъ xoцie, se dŏчe шi niчĭ пŏ se maĭ гîndeште лa пŏiŏлŏ sъŏ кape вa eшi de aчestŏ oŏ. Aпoĭ, пitŏлiкa fiindŏ aкasъ, niчĭ пŏ штie чe s'a întîmплatŏ шi în inoчeпцa eĭ клoчeште aчestŏ oŏ de кŏкŏ кa кîndŏ apŏ fi aлŏ eĭ; aпoĭ кîndŏ easъ пŏiŏлŏ de кŏкŏ, кŏ mipape шi кŏ dŏpepe вede къ s'a înшeлatŏ. Dapŏ шi aлtъ sŏpпpizъ maĭ dŏpepoasъ o aшteaптъ; къчĭ, întp'o zi, кîndŏ пŏiŏлŏ de кŏкŏ a кpeskŏtŏ maĭ бine, елŏ вa da afapъ пaintea oкiлopŏ eĭ пe fiĭ sъĭ лeџitimĭ din kasa пъpinteaskъ asвîpлindŏ-ле afapъ пînъ кîndŏ лi se pŏпe oaseле, пŏindŏ-se пe sine însŏшĭ în лoкŏлŏ лopŏ.

Ȣnȣ aȣtopȣ цepmanȣ єбсepвъ челе ȣpmъtoape: „Кȣкȣлȣ, zіче елȣ, se веde къ ворбеште nemцеште; къчї ачеastъ пасъре stpirъ totȣ-d'aȣna „кȣк-кȣк кȣк-кȣк!“ каре ва съ zікъ în лімба цepmanъ: ȣitъte (кȣк, guck кȣк!) Ші întp'adевър кȣкȣлȣ ape dpeniȣ sъ stpiцe ка лȣmea sъ se ȣite ла minȣnеле че fаче. Кîndȣ s. e. se апропіеazъ kaseле aлtopa пȣindȣ-se în локȣлȣ лорȣ, stpirъ „кȣкȣ-кȣкȣ.“ Adiкъ ȣitъte къ amȣ stȣdiatȣ ші eȣ faimoza teopie a komȣnistiлорȣ каре atakȣ dpentȣлȣ пропрietъцеї, zікîndȣ къ аверea ȣnȣї, este пропрietatea tȣtȣpopȣ; dȣпе ачеastъ teopie, kasa пitȣлічеї este пропрietatea леџitimeї ame, кȣкȣлȣ.—

Dapȣ kîndȣ кȣкȣлȣ eskamoteazъ oȣлȣ sъȣ întpe oȣъле пitȣлічелорȣ, пȣindȣ вastapdȣлȣ лȣї în sпinapea aлtopa ка sъ'лȣ креaskъ; eapȣ ape dpent sъ stpiцe „кȣк-кȣк!“ adекъ ȣitъte fак ші eȣ ка ȣnії din faimoшії „Dendy“ ші *tinepї de modъ* каре пȣнȣ oȣъле лорȣ în kaseле aлtopa ші ле desonopeazъ Апої kîndȣ пȣії de кȣкȣлȣ dъ afapъ ші omoapъ пе fii леџitimї aї kaseї, iapȣ stpirъ *кȣкȣ-кȣкȣ* adекъ ȣitъte ла че tpistȣ însfîpшitȣ adȣче пpostimea kîndȣ нȣ штie sъ deosiвеskъ întpe oȣлȣ de кȣкȣ ші oȣл de пitȣліче; ȣitъte ла че pezȣлtatȣ пепорочitȣ adȣче kîndȣ цapa maїкъ, нȣ штie sъ deoseвеaskъ întpe fiї eї adевъpaцї каре о iȣвеskȣ ші чеї maskaцї кȣ faцa de пitȣліче ші inima de кȣкȣ. Eatъ кȣpioase лекцiȣnї че пе ле dъ кȣкȣлȣ, поъ oamenілорȣ!

Despre mъsȣpiле antiче.

De

A. Treb. Laurianȣ.

A. (Ȣpmape.)

III. Ла аnnȣлȣ Pomeї 314 în timпȣ de foamete se въndȣ ла Poma mozȣлȣ de гpъȣ кȣ 1 лівpъ de apamъ, пpin ȣpmape пъtpъntapiȣлȣ кȣ 3 лівpe de apamъ. Dapъ ачеstȣ пpeцȣ epa modepatȣ пentpȣ ȣnȣ аnnȣ de foamete, însъ пpeцȣлȣ opdinapiȣ se веde din алte date a fi fostȣ 2 лівpe de apamъ пentpȣ ȣnȣ пъtpъntapiȣ de гpъȣ *). Ла аnnȣлȣ Pomeї 324 konsȣлії Iȣліȣ ші Папіpiȣ пpeцȣipъ oaea ла 10 лівpe, ші воȣлȣ ла 100 de лівpe de apamъ **).

Titȣ Лівiȣ пе sпȣпе къ Sepвiȣ Тȣлліȣ aȣ pefopmatȣ konstitȣцiȣnea Pomeї пpin întpodȣчеpea чensȣлȣї, ші aȣ îmпъpцitȣ totȣ пoпopȣлȣ pomanȣ în шesse класse dȣпъ аверe. În класsea I înskpisse пpe чеї че possedea o аверe пpeцȣitъ пpeste 100.000 de лівpe de apamъ (asses), ші'ї îmпъpцi in 80 de чentȣpiї; în класsea II пpe чеї че possedea o аверe пpeцȣitъ пpeste 75.000 de лівpe de apamъ, ші'ї îmпъpцi în 20 de чentȣpiї; în класsa III пpe чеї че possedea пpeste 50,000 de лівpe de apamъ, ші'ї îmпъpцi assemine în 20 de чentȣpiї; în класsea IV пpe чеї че possedea пpeste 25,000 de лівpe de apamъ, ші'ї îmпъpцi eapъші în 20 de чentȣpiї; în класsea V пpeї чеї че possedea пpeste 12,500 de лівpe de apamъ, ші'ї îmпъpцi în 30 de чentȣpiї; în класsea VI пpe toцї чеї че posedea maї пȣцinȣ de 12,500 лівpe de apamъ, ші fopmъ dintp'înшiї нȣmaї o чentȣpie. Toate чentȣpiiле din челе чinчї класsi dintъiȣ ле îmпъpцi înкъ în doȣe пъpцї, ȣna de въtpînї ші алta de tinepї, въtpîniї sъ кȣstodeaskъ четatea, tinepiї sъ meapгъ afapъ ла въtaie. Ла toцї ле impȣse sъ'шї fакъ вeштminte ші apme dȣпъ stapea лорȣ ші dȣпъ пeчessitatea sepвiцiȣлȣї: чеї din класsiле dintъiȣ fȣpъ maї віпe îmвpъкaцї ші maї tape apmaцї, eapъ чеї din *класsiле* din ȣpmъ maї simплȣ, ші чеї din a VI-a класse нȣ fȣpъ îndatopaцї a fаче sepвiцe miлitape. Afapъ de ачештia maї fopmъ 2 чentȣpiї de faвpikatopї de maчine веллiче, ші ле adaȣsse ла класsea dintъiȣ, ші 3 чentȣpiї de аччensї (accensi), de kopпічinї (cornicines) ші de tȣвічinї (tubicines), ші

*) Plinius hist. nat. XVIII. 4.
**) A. Gellius N. Att. II. 1.

ле adaзsse ла класseа V. Dзпъ че opdinъ кз modзлз aчеsta nedestpimea, fopmъ 18 чentзpiї de кълapї din npimopiї statзлзї. Apзnкъndз кз modзлз aчеsta toate sapчinеле statзлзї пре зmepiї челорз авзцї, distpiбзї шi dpentзpiле assemine. În adзnъpiле пзбліче comitia) ла botapea лецi-лорз кiеmъ maї întъiз пре кълapї, апої челе 82 чentзpiї din классеа I, dзпъ ачеea челе 20 de класseа II, шi aшa maї înколо; însъ fiindз къ кълapiї кз челе 82 чentзpiї de nedestpime de класseа I, fъчеа 100 de чentзpiї împpeзnъ, ва sъ zікъ maї mзлte de кътз toate челе-лалte классi împpeзnъ; se înцелеце къ botзлз лорз deчidea maї totз-deaзna, къчї botзpiле se пз-mepa dзпъ чentзpiї, eapъ пз dзпъ капеte, adeкъ fie-кape чentзpie avea пзmaї зnз botз (коллек-tiвз din botзpiле tзtзpopз memбpiлорз eї): Ipin зpmape къndз se зnia botзpiле tзtзpopз чentз-piiлорз de класseа I, еле deчidea, шi челе-лалte чentзpiї epa de npisosз. Nзmaї къndз пз se зnia, se кiеma шi чentзpiiле de a II класse, шi aчеstea maї totз-deaзna deчidea. Aшa înкътз saз apape opї maї epa лinsъ de a maї кiеma шi пре a III класse ла botз, saз nічї de кзmз, dapъ ла челе din зpmъ пз benia maї nічї odatъ saз daкъ шi benia, epa o кзpatъ fopmaлitate *).

IV. Aчеastъ opranisaцiзne fъкзtъ de зnз peцe pomanз кз 2400 de annї înainte de tim-пзлз în кape ne aflъmз, sepвеште înкъ шi astъzї de басe ла opranisapea maї mзлtзpa dintpe sta-tеле modepne. Ea ape че-ва бзnз, къчї stepцe toate челе-лалte differinцe întpe oamenї, шi'ї класsifiкъ nзmaї dзпъ o sinrзpъ кaterоpie, adeкъ dзпъ avepe. Кз toate aчеstea e nedpeaптъ шi înrpeзiъtoape пentpз класsiле авзte, шi e зmi-лitoape шi stpiкъчioasъ пentpз класsiле sъpaче. E adeвъpatз шi dpentз, къ чеї че nosedз maї mзлtз sъntз datopї sъ kontpiбзeasкъ maї mзлtз спре цinepea statзлзї de кътз чеї че nosedз пз-цinз, къndз e вopба de kontpiбзцiзne кз avepea; dapъ къndз e вopба de datopiї шi de dpentзpi пepsonaле, atзnчї fie-кape пepsoanъ ape atъta dpentз кътз вepї-кape aлta, aвзtъ saз sъpaкъ, шi fie-кape e în aчелашї rpadз datoape a se sakpifiкa пentpз бiнеле комзnз. Se пape къ Sepвiз пз se зitъ ла aчеastъ assiomъ; eлз fъкз nedpentate челорз aвзцї, къndз пзse пре dъnшiї aшa de mapї sapчine пepsonaле, шi fъкз ne-dpentate челорз sъpaчї, къndз ле înrзstъ dpen-tзpiле лецisлatiве пъпъ ла пзллъ. Зшзpъpiле кapї se fъкзpъ aчеstopз din зpmъ npin împзцi-napea sapчiniлорз, пз sъntз în stape de a pe-комnensa пepdepea dpentзpiлорз лецisлatiве. Eapъ în pesпeкtзлз полiтiкз, eлз пзse fзnda-mentзлз спре fopmapea зnзї пpолetapiatз вътъ-mъtopiз statзлзї шi derpъdъtopiз зmanitъцiї. Къчї кзmз potз класsiле sъpaче sъ se assекзpeze în kontpa assзnpipiлорз челорз aвзte, daкъ botзлз лорз e пзллъ? Кзmз potз еле sъ se pъdiче din sъpъчie, шi sъ se пзnъ în assemine кaterоpie кз челе aвзte, къndз aчеstea faкз toate лецiле în faвoapea sa шi спре цinepea disпpопopцiзneї întpe sine шi sзбopdinaцiї лорз? Мъnrъiapea de екзaлitate dinaintea лецiї, adeкъ a tpiбзnapiзлзї цiзdeкъtopeskз. e foapte miкъ, шi în злtima in-stanцъ, e iллзsoape. Istopia pomanъ, în кape de шi se aflъ maї mзлtъ вiptзte шi maї mзлtъ dpentate, de кътз în istopiеле timпзpiлорз mo-depne, ne dъ кз toate aчеstea, essemпле înве-depate despe aчеste skъzъminte.

V. Sпpe a ne пзtea opienta asзпpa sзm-meлорз de бanї indiкate de Sepвiз Tзллiз, în-semnъmз къ kantitatea de apamъ конpinsъ întp'o лiбpъ, faче astъzї 1 fpanкз, saз 1 fлopintз de apamъ monêtъ aзstpiaкъ, saз 24 кpзчiapї de apцintз, шi daкъ peflектemз ла пpeцзpiле лз-кpзpiлорз de пре aчеле timпзpї, (dзпъ чitateле de maї sзsз), atзnчї вedemз, къ avepea зnзї omз de fpзnte ла Poma пре timпзлз лзї Sepвiз Tзллiз, în sзmъ de 100,000 лiбpe de apamъ, fъчеа ла 50,000 пъtpъntape de rpъз, saз ла 10,000 de oї, saз ла 1000 de бoї, eapъ a зnзia din класseа de цiosз ла 5000 пъtpъntape de rpъз, saз ла 1000 de oї, saз ла 100 de бoї,— капiтаpiз, пз вenitз annзaлз. Dapъ de бзnъ seamъ, aчеastъ avepe пз epa кзpatъ, adeкъ în o sin-rзpъ sпeцъ de лзкpзpї, чi epa amesteкatъ. шi чеа maї mape пapte, saз înкaї de цiзmъtate epa sокotitъ dзпъ nossesiзnea de пъmîntз. Sъ ве-demз aкзmз, кътз пъmîntз пзtea se nosseadъ зnз Pomanз.

Лiвiз ne sпзse, къ ла konskpiepea лзї Sep-вiз Tзллiз se aflapъ ла 80.000 de четъцianї Pomanї *), eapъ Eзtpopiз affipmъ къ ла skoa-tepea челзї din зpmъ peцe, Тapчiniз Sзnepбз, teppitopiзлз pomanз aбia se întindea пъпъ ла 15 miлiape pomane, în distanцa чеа maї mape de ла Poma **). Ipin зpmape sзпpъfaцa teppito-piзлзї pomanз aбia konpindea ла 400 de miлi-ape pomane пъtpate.— Pomaniї nзmia jugerum (цiзrз) зnз пъmîntз de 28,800 пiчioape пъtpate, пъmъntз кape apз пзtea sъ se ape întp'o zi кз зnз цiзrз de doї бoї; шi doзe atapї цiзrзpї de

*) T. Livius I. 43. confer Dionysii IV. 18; Plinii hist. nat. XXXIII. 13. A. Gellii VII. 13.

*) Millia octoginta eo lustro censa dicuntur. Adjicit scriptor antiquissimus Fabius Pictor, eorum qui ferre arma possent, eum numerum fuisse. *Livius* I, 44. Dionysius пзne 84,700, Eutropius 83,000. Dapъ în totз modзлз пз капite de въp-бaцї matзpї, пpeкзmз se fъчеа maї în зpmъ ла assemine konskpiepї, чi sзflete în цenepe.

**) Ita Romae regnatum est per septem reges annis ducentis quadraginta tribus, cum adhuc Roma, ubi plurimum, vix usque ad quintum decimum milliarium possideret. *Eutropius* I. 8.

пътънtȣ̆ ле нȣmia heredium (moшie), fiindȣ̆ къ Ромȣлȣ̆ кънdȣ̆ аȣ̆ împърцitȣ̆ пътънtȣлȣ̆, аȣ̆ datȣ̆ ла fie-каре Романȣ̆ ȣнȣ̆ локȣ̆ atъtȣ̆ de mape, dpentȣ̆ пътънtȣ̆ de moштенире *). Ачеsta аръ fi кȣmȣ̆ se ziче în Трansилваniа, локȣ̆ de доȣе гълете съмънътȣръ de гръȣ̆, саȣ̆ кȣmȣ̆ se ziче în Молдавіа, цiȣмътate de фалче de пъmîntȣ̆. În adевърȣ̆ локȣ̆ foapte пȣцinȣ̆ nentpȣ цinepea ȣнеĭ familiĭ.— Sȣntȣ̆ репȣблікъ se плънцеа oamenii къ н'аȣ̆ nічĭ atъta локȣ̆, шi череа ка съ лі se împартъ мъкаръ кътe доȣе цiȣгърĭ din агрȣлȣ̆ пȣблікȣ̆.— Дечĭ totȣ̆ teppitopiȣлȣ̆ романȣ̆ пре timпȣлȣ̆ регілорȣ̆, абіа копрindea 300,000 пънъ ла 400.000 de цiȣгърĭ de пътънtȣ̆, каре teppitopiȣ̆ ера împърцitȣ̆ în агрȣ пȣблікȣ̆, шi прiватȣ̆, adeкъ ла familiĭ în napte. Дакъ пȣнemȣ̆ къ fie-каре familie ера компȣсъ челȣ̆ пȣцinȣ̆ de 4 inшĭ, шi fie-каре familie da ȣнȣ̆ militapȣ̆, atȣнчĭ чеĭ 80.000 de oamenĭ форма пънъ ла 20,000 de familiĭ карі da 20,000 de militapĭ, împърцiцĭ în 193+1 чентȣрiĭ дȣпъ авере, прекȣmȣ̆ не спȣне Лівiȣ̆ **). Съ пȣнemȣ̆ къ ȣна familie de класса I nosseдеа нȣmаĭ 16 цiȣгърĭ, ȣна de класса II, 12 цiȣгърĭ; ȣна de класса III, 8 цiȣгърĭ; ȣна de класса IV, 4 цiȣгърĭ; шi ȣна de класса V, 2 цiȣгърĭ саȣ̆ ȣнȣ̆ *heredium*; еаръ ȣна de класса VI нȣmаĭ 1 $^1/_2$ цiȣгъ: atȣнчĭ totȣ̆ агрȣлȣ̆ прiватȣ̆ копрindea 224,600 цiȣгърĭ, шi агрȣлȣ̆ пȣблікȣ̆ în чеа maĭ mape întindepe npeste локȣрĭ лȣкрате шi нелȣкрате, пънъ ла 175,400 цiȣгърĭ, карі împreȣнъ кȣ челȣ̆ прiватȣ̆ фъчеа 400,000 цiȣгърĭ, în чеа maĭ mape întindepe а teppitopiȣлȣĭ романȣ̆. Din продȣктеле ачестȣĭ teppitopiȣ̆ требȣia съ тръеаскъ 80,000 четъцiani романĭ, ла карі maĭ нȣmemȣ̆ adaȣце 20,000 сервĭ, npeste totȣ̆ 100,000 de сȣфлете.

VI. Аша даръ чеа maĭ авȣтъ familie абіа nosseдеа 16 цiȣгърĭ саȣ̆ 8 heredia, саȣ̆ 2 фълчĭ, adeкъ локȣ̆ de 8 гълете de гръȣ̆, ва съ zікъ абіа а патра napte de sessiȣне, прекȣmȣ̆ se сокотеште astъzĭ în Трansилваniа. Кȣ toate ачестеа авереа ȣнеĭ атарĭ familiĭ se прецȣіа în 100,000 лібре de арамъ. Din ачеастъ сȣммъ цiȣмътate se поате лȣа dpentȣ̆ прецȣ̆ алȣ̆ пътънtȣлȣĭ; еаръ чеа-лалтъ цiȣмътate se поате konsidepa dpentȣ̆ прецȣ̆ алȣ̆ kaseĭ, алȣ̆ вiтелорȣ̆, шi че-ва капітаріȣ̆ în aere parato. Дечĭ дакъ 16 цiȣгърĭ de пътънtȣ̆ se прецȣескȣ̆ ла 50,000 лібре de арамъ, atȣнчĭ пре ȣнȣ̆ цiȣгъ вinȣ̆ 3125 лібре de арамъ карі дȣпъ прецȣлȣ̆ арамеĭ de акȣmȣ̆, факȣ̆ 3750 вічепарĭ аȣstpiачĭ de арџintȣ̆. Ачеstȣ̆ прецȣ̆ е foapte mape, шi кȣ atъta maĭ mape, кȣ кътȣ̆ шtimȣ̆ къ е прецȣлȣ̆ а 31 боĭ, саȣ̆ а 312 оĭ, дȣпъ estimapea de atȣнчĭ. Din ачеаsta аръ требȣi съ конкідемȣ̆, саȣ̆ къ пътънtȣлȣ̆ аȣ̆ fostȣ̆ фрȣktifepȣ̆ npeste мъсȣръ, кȣmȣ̆ нȣ е de локȣ̆ în ziȣа de astъzĭ, саȣ̆ къ estimъчiȣnea лȣĭ аȣ̆ fostȣ̆ essopбitante. Însъ требȣе съ обсервъmȣ̆ къ Романiĭ нȣ se оккȣпа кȣ алте мъiestpiĭ, чі нȣmаĭ кȣ лȣкрареа пътънtȣлȣĭ, каре se konsidepa de оккȣпъчiȣnea чеа maĭ onestъ, еĭ пȣнеа foapte mape прецȣ̆ пре агрȣ шi пре агрікȣлтȣръ. Консȣлiĭ чеĭ maĭ însemнацĭ дȣпъ че ешіа din дрегътopie, se дȣчеа ла аратрȣ. Пре Лȣчiȣ̆ Чічinnatȣ̆, каре авеа о moшie нȣmаĭ de 4 цiȣгърĭ, шi о лȣкра елȣ̆ însȣшĭ кȣ мъніле sale, л'аȣ̆ лȣatȣ̆ Романiĭ de ла аратрȣ шi л'аȣ̆ фъкȣtȣ̆ diktatopiȣ̆ *). În atъte onoape ера агрікȣлтȣра, шi atъtȣ̆ de înгȣstȣ̆ ера пътънtȣлȣ̆, în кътȣ̆ требȣіа съ і se sȣie прецȣлȣ̆ foapte în компъръчiȣне кȣ челе-лалте лȣкрърĭ.

Ла konskpiepea каре s'аȣ̆ фъкȣtȣ̆ ла annȣлȣ̆ Ромеĭ 295, s'аȣ̆ афлаtȣ̆ 119,319 четъцiani Романi, шi teppitopiȣлȣ̆ Ромеĭ пънъ ла *Beiĭ*, фъчеа о distanцъ нȣmаĭ de 12 miліаpe, еаръ пънъ ла *Fidene* (четъцĭ кȣ карі Романiĭ тръіа în ostilitate) фъчеа kiаръ нȣmаĭ 6 miліаpe pomane, ва съ zікъ о distanцъ de цiȣмътate de nostъ. Ла annȣлȣ̆ Ромеĭ 405 фъкîndȣ-se konskpiepe, Романiĭ формаръ 10 легiȣнĭ, în нȣmерȣ̆ npeste 60,000 de militapĭ, карі презȣпȣнȣ̆ о îmпопȣлъчiȣне de 240,000 de сȣфлете, ва съ zікъ de доȣе орĭ maĭ mape de кътȣ̆ кȣ 100 de annĭ maĭ înainte. Ла annȣлȣ̆ Ромеĭ 430, Романiĭ se бътȣръ кȣ Samniцiĭ ла о distanцъ maĭ de 30 miліаpe pomane (ва съ zікъ de 3 nostе) de ла Рома, — лȣкрȣ neînчеркаtȣ̆ пънъ atȣнчĭ.— Даръ de аічĭ înainte înчепе а креште пȣтереа Романілорȣ̆, шi а лі se лърцĭ teppitopitopiȣлȣ̆. Ла annȣлȣ̆ Ромеĭ 488 (adeкъ zeче annĭ дȣпъ învincepea лȣĭ Піррȣ), se афларъ ла konskpiepe 292,334 четъцiani романĭ, саȣ̆ în нȣmерȣ̆ ротȣндȣ̆ ла 300,000, кȣ toate къ de ла întemeiapea statȣлȣĭ н'аȣ̆ maĭ înveтatȣ̆ бътъіле кȣ вечinĭ **). Кȣ ачеастъ mікъ пȣтере Романiĭ копрindȣ̆ toatъ Italia, батȣ̆ пре Картацinesĭ, пре Маведонĭ, шi se întindȣ̆ npeste toatъ Еȣропа, шi npeste чеа maĭ mape napte а Asieĭ шi а Афрічеĭ. De аічĭ înainte se skimбъ toate калкȣлеле.

*) Bina jugera, quae a Romulo primum divisa dicebantur viritim, quod heredem sequerentur, heredium appellarunt. *Varro* R. R. I, 10.

**) Кȣ презȣпȣнеце къ fie-каре чентȣріе ера компȣсъ din 100 de inшĭ, de шi se паре къ чентȣрiіле de класса I ера maĭ miчĭ, еаръ челе de классіле din ȣрмъ, ера maĭ марĭ.

*) Lucius Quintius Cincinnatus dictator est factus, qui agrum quatuor jugerum possidens manibus suis colebat. Is, cum in opere, et arans esset inventus, sudore deterso togam praetextam accepit, et caesis hostibus liberavit exercitum. *Eutropius* I. 17.

**) Inventa sunt civium capita CCXCII millia CCCXXXIV, quam quam a condita urbe nunquam bella cessassent. *Eutropius* II. 18

VII. Мiлitapiї Pomanї ла înчепȣtȣ требȣia съ se îmбраче, съ se înapmeze шi съ нȣtpeaскъ кȣ sпeseле лорȣ. Ла аnnȣлȣ Pomeї 348, пре timпȣлȣ împessȣрърiї Веiлорȣ, se întpodȣsse stiпendiȣлȣ miлitapiȣ din банiї statȣлȣї. Atȣnчї se întpodȣsse шi kontpiбȣцiȣnea. Titȣ Лiвiȣ ziче къ senatopiї snpe a аръta кътȣ de мȣлtȣ kontpiбȣeskȣ eї snpe цinepea statȣлȣї, îшї înкъркаръ kontpiбȣцiȣnea în aere gravi пре каррь, шi аша o дȣsseръ ла epapiȣ (aerarium, вestiepie). În adeвъpȣ, дакъ kontpiбȣiръ нȣмаї 1 ла 200, аȣръ че înкърка дȣпъ ȣнȣ капiталiȣ de 100,000 лitpe, adeкъ 500 лitpe, даръ пȣtea съ kontpiбȣeaскъ шi 1 ла 100, adeкъ 1000 de лitpe saȣ 250 ока de арамъ къпtъpitъ.

Кътȣ de mape аȣ fostȣ stiпendiȣлȣ miлitapiȣ ла începȣtȣ, нȣ не spȣnȣ istopiчiї чеї векi, însъ дȣпъ dateле maї din ȣpmъ, se паре къ n'apȣ fi fostȣ maї mape de 4 ȣnце пре zi, 1 лitpъ пре 3 ziле, 10 лitpe пре лȣпъ, шi 120 лitpe пре аnnȣ, пentpȣ ȣнȣ лeцionapiȣ, de doȣe opї atъta пentpȣ ȣнȣ doktopiȣ, adeкъ 240 лitpe, шi de tpeї opї atъta пentpȣ ȣнȣ къларiȣ, adeкъ 360 лitpe: ȣнȣ tpiбȣнȣ авea de 10 opї maї мȣлtȣ de кътȣ ȣнȣ къларiȣ, adeкъ 3600 лitpe de арамъ пре аnnȣ.— Съ împъpцimȣ stiпendiȣлȣ de 120 лitpe în 4 пърцї: вiнȣ 30 лitpe пentpȣ вeшtminte, 90 лitpe пentpȣ аnnonъ. Dintpe aчestea: 32 лitpe пentpȣ пъне, кȣ каре пȣtea кȣмпъра 16 пъtpъntape saȣ 48 mozї de гръȣ, провisiȣnea opdinapъ, шi челе 58 лitpe пentpȣ kapne, легȣмї, вinȣ, etc. Къларiȣлȣ maї къпъta шi калȣлȣ de ла statȣ (equus publicus); кȣ stiпendiȣлȣ întpeitȣ пȣtea съ se цinъ шi пре sine шi пре feчiopȣлȣ сȣȣ (equiso) шi пре amъndoї kaiї. — Sȣmma de 120 лitpe de арамъ пentpȣ ȣнȣ лeцionapiȣ, komнȣtatъ în apцintȣ дȣпъ валоarea de astъzї, faчe ла 48 florinцї de apцintȣ saȣ 144 вiчenapї aȣstpiaчї.— Унȣ miлitapiȣ komȣнȣ aȣstpiakȣ înainte de аnnȣлȣ 1848 n'авea în Tpansiлвania maї мȣлt de 4 кpȣчiapї пре zi, шi пъnea, каре se maї поate sokoti în 2 кpȣчiapї, шi faчe пpeste totȣ пре аnnȣ 36 florinцї, 30 кpȣчiapї de apцintȣ, maї ръмъnȣ 11 florinцї 30 кpȣчiapї пentpȣ вeшtminte.

Din aчestȣ komпȣtȣ ведемȣ, къ ȣнȣ Pomanȣ de классеа V, каре авea ȣнȣ къпitapiȣ de 12,500 лitpe înainte de întpodȣчepea stiпendiȣлȣї шi a kontpiбȣцiȣnii, требȣia съ sпindъ пentpȣ întpeцinepea sa ла miлiцie, челȣ пȣцinȣ 120 лitpe пре аnnȣ, ва съ zikъ 1 ла 100 din къпitaлiȣлȣ сȣȣ, каре e o kontpiбȣцiȣne foapte mape, аша înкътȣ maї mape нȣ se поate împȣne niчї în ȣнȣ timпȣ, фъръ de a pȣina пре oamenї. Унȣлȣ dintpe чеї de fpȣnte пȣtea fipeшte съ spindъ de zeчe opї maї мȣлtȣ, даръ пentpȣ aчeea tpeбȣea съ se îmбраче шi съ se înapmeze maї вiне, шi съ meаргъ în fpȣntea oшtiї, съ se espȣnъ чeлорȣ maї înведерate перiкле. De aчeea чetimȣ adese opї ла istopiчiї Pomanї; „къ în кȣtape бъtaie аȣ пepitȣ atъte miї dintpe чetъцianiї чеї maї de fpȣnte." Sepвiȣ îї fъкȣsse съ'шї плъteaскъ skȣmпȣ panгȣлȣ intъiȣ.

(Ва ȣpma).

Komȣnikaцiȣnї sчientifiче miчї.

Sъniї кȣ вапор în Siбepia.

În Pȣsiea a пъskoчitȣ aкȣmȣ ȣнȣ noвiлȣ din Siбepiea, a faче съniї каре ȣмбȣлȣ пе съпадъ кȣ вапорȣ, întokmaї ка вагоanеле кȣ poate ȣмбȣлȣ пе дpȣмȣ de fepȣ; аша дарȣ nopdȣлȣ Pȣsieї, ȣnde клima pigȣpoaсъ нȣ пepmite d'a faче ȣнȣ дpȣмȣ de fepȣ, ва авea totȣ бenefiчiȣлȣ aчesteї inвenцiȣnї нȣoъ шi фъръ келtȣiaлъ; къчї zъпада ва цinе аколо локȣ de шине de fepȣ. Aчestȣ noвiлȣ ва съ пpeгъteaскъ aкȣмȣ, кȣ ажȣtopȣл Гȣвepnȣлȣї, o espediцiȣne tokmaї пiнъ ла piȣлȣ Amȣp. Impoptanцa aчesteї invenцiȣnї în пȣnktȣлȣ de ведере a кȣлtȣpeї шi a полiтiчеї Pȣsieї пentpȣ вiitopȣлȣ înfлȣinцeї saле în чentpȣлȣ Asieї, este destȣлȣ de înведератȣ.

Oбsepвaцiȣniле meteopoлoгiче ла Бȣкȣpeшtї de ла 16—22 Мaptie.

Tempepatȣpa дȣпъ tepmometpȣ лȣї Reaumure, în ȣmбpъ.

	Dim. ла opa 6,	d. a. ла opa 4,	seapa ла opa 10.
Ла 16	0	8	3,8
Ла 17	1,5	10	2
Ла 18	1	7	2
Ла 19	2	7,3	2
Ла 20	3	11	3
Ла 21	3	2	3
Ла 22	2	4	2
	1,8	7	2,6

Tempepatȣpa de miзлокȣ ла 6 dimineaцa ла 4 d. a. ла 10 seapa.

Бapometpȣлȣ a вapiatȣ între 332 лiniї de Napisȣ шi între 336. Niчї o zi de плoaie; noaptea de ла 21 a ninsȣ.

Tinъpitȣ în Tinorpafia Колeцiȣлȣї Sf. Saвa.